

Japonska nešplja

Besedilo in foto: **Robert Brus**, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

Japonska nešplja (*Eriobotrya japonica*) na Belvederu, Izola

Pozno jeseni in zgodaj pozimi so cvetoče drevesne vrste pri nas redke, vendar so za čebelarje še posebej zanimive kot potencialna čebelja paša. Japonska nešplja, marsikje bolj znana kot lokvat, je ena najbolj značilnih predstavnic te skupine medovitih rastlin.

Japonska nešplja (*Eriobotrya japonica*) – te seveda ne smemo zamenjevati z listopadno, pri nas že skoraj udomačeno navadno nešpljo (*Mespilus germanica*), ki prav tako spada med rožnice – je naravno razširjena v južnem delu Kitajske. Že zgodaj so jo prenesli na Japonsko (ime!), v Evropo pa so jo iz kitajskega mesta Kanton v botanični vrt Kew v Londonu prvič prinesli šele leta 1787. Od začetka 19. stoletja jo gojijo tudi v Sredozemlju, kjer ponekod raste celo podivjano. V Sloveniji je japonska nešplja primerna predvsem za gojenje v toplem, po večini sredozemskem podnebju. Posamezna drevesa najpogosteje vidimo v Koprskih brdih, zlasti v okolici Portoroža, na Goriškem in v Vipavski dolini, v notranjosti Slovenije pa jo opazimo le izjemoma. Japonska nešplja za gojenje ni posebej zahtevna vrsta, saj uspeva na srednje bogatih, vendar svežih in dobro odcednih tleh. Za rast, še zlasti pa za cvetenje in razvoj plodov, potrebuje veliko svetlobe in toplote, po drugi strani pa dobro prenese vročino in sušo. Slabše

je odporna proti nizki zimski temperaturi in samo izjemoma prenese mraz do $-12\text{ }^{\circ}\text{C}$. Ker jo rada prizadene slana, jo sadimo v zavetnih legah. Tudi burje ne prenaša najbolje. Podobno kot pri orehu je pri japonski nešplji mogoče opazovati pojav alelopatije. Drevo s svojimi izločki namreč preprečuje rast drugih rastlin v svoji bližini.

Japonska nešplja zraste do 7 m visoko. To vednozeleno drevo ima izrazito deblo in navzgor usmerjene, široko razrasle veje, ki oblikujejo široko dežnikasto ali okroglasto ter gosto krošnjo. Enostavni, podolgovato eliptični listi so dolgi od 15–25 cm, debeli, zgoraj temno zeleni in goli, nekoliko bleščeči in nagubani, spodaj pa rjavkasto dlakavi. Je enodomna in žužkocvetna vrsta, cveti pa pozno jeseni in zgodaj pozimi, pri nas navadno od konca oktobra do decembra. Opojno dišeči cvetovi so združeni v grozdastih latih, posamezen cvet je dvospolen, širok do 2 cm in ima pet kremastih venčnih listov. Na najtoplejših območjih Sredozemlja plodovi dozori že maja, pri nas pa lahko tudi nekoliko pozneje. Po obliki so podobni jabolkom ali hruškam, dolgi so 3–6 cm, rumenkasti ali oranžni, aromatični, mesnati, sočni in zelo prijetnega okusa.

Japonska nešplja je znana predvsem kot sadno drevo, pomembna je zlasti v Vzhodni Aziji. V Evropi je njen pomen manjši, čeprav jo v Italiji, kjer je je največ v Evropi, sadijo tudi v obsežnejših nasadih. Glede na velikost, obliko in okus plodov je znanih več sadnih sort. Na dobro

Vednozeleni listi

Cvetovi japonske nešplje

Plodovi in listi

Zreli plodovi

razvitim odraslem drevesu lahko zraste tudi 100 kg plodov na leto. Ti so sladko-kiselkastega okusa, podobnega okusu breskev, najboljši so presni, predelujejo jih tudi v marmelade in likerje. Imajo nekaj zdravilnih lastnosti, njihova semena pa so tako kot pri številnih drugih sorodnih rastlinah strupena. Zaradi lepih vednozelenih listov in opaznih cvetov je japonska nešplja tudi lepa okrasna vrsta.

Ta rastlina pa je tudi medovita. Ker cveti jeseni in pozimi, daje v krajih, kjer lahko prezimi na prostem, zelo pozno čebeljo pašo. Zelo pomemben vir nektarja je predvsem na več območjih Azije, na primer v Afganistanu, na Kitajskem, v Libanonu in Pakistanu, pomembna je tudi na Japonskem in v Indoneziji. Koncentracija sladkorjev v nektarju je visoka in dosega od 30 do 65 %, letni donos medu pa je lahko od 3,6 v Pakistanu do kar 20 kg/panj/leto v Libanonu. Iz Japonske poročajo, da je donos visok vsako drugo leto. Poleg tega je japonska nešplja lahko tudi vir cvetnega prahu, prav ta pa je zelo pomemben npr. v Pakistanu. Med japonske nešplje je marsikje v Aziji, še zlasti pa na Kitajskem, izjemno priljubljeno in učinkovito zdravilo proti kašlju. Nekatere analize medu, na primer na Siciliji, so pokazale, da je v čistem lokvatovem medu več kot 45 % cvetnega prahu te vrste. Na Kitajskem pripravljajo poseben pripravek, t. i. lokvatov medeni sirup (honey loquat syrup), v katerem so po starem receptu zmešani med in koščki plodov in ki je tudi v zahodnem svetu zelo znano in učinkovito zdravilo proti kašlju. Podatkov o pomenu japonske nešplje za čebelarstvo in donosih s te drevesne vrste v Sloveniji ni, vsekakor pa

bi lahko na območjih, na katerih so razmere za njeno gojenje primerne, imela pomembno vlogo ene najpoznejših paš. Nakup sadik naj ne bi bil prevelika težava, v zalogi pa jih imajo predvsem drevesnice na Primorskem. Pri sajenju japonske nešplje pa je treba opozoriti na to, da je vrsta, podobno kot številne druge vrste iz družine rožnic, lahko gostiteljica hrusevega ožiga (*Erwinia amylovora*) in fitoftorne sušice vejic (*Phytophthora ramorum*), dveh nevarnih rastlinskih bolezni. Najmanj, kar moramo storiti, je, da sadike kupimo v drevesnici, ki je fitosanitarno redno pregledovana, pri že posajenih rastlinah pa moramo biti pozorni na morebitne bolezenske znake. ■

Viri:

- Brus, R. (2004): Drevesne vrste na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga, 399 str.
- Brus, R. (2005): Dendrologija za gozdarje. Univerzitetni učbenik, BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, 408 str.
- Crane, E., Walker, P., Day, R. (1984): Directory of important world honey sources. London: International Bee Research Association, 384 str.
- Fitschen, J. (1994): Gehölzflora. Quelle & Meyer Verlag Heidelberg, Wiesbaden.
- Petauer, T. (1993): Leksikon rastlinskih bogastev. Tehniška založba Slovenije, 685 str.
- Rollof, A., Bärtels, A. (1996): Gehölze. Band I., Stuttgart: Eugen Ulmer Verlag, 694 str.
- Sabatini, A. G., Marazzan, G. L., Colombo, R., Arculeo, P. (1995): Loquat honey produced in Sicily. OT: Il miele di nespolo del Giappone prodotto in Sicilia. Apicoltura št. 10, str. 59–69.
- http://www.furs.si/Publications/Erwinia/hrusevozig_zvezek.pdf